

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII
ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

DECIZIE
din 18 ianuarie 2021
cauza nr. 267/20

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat, în ședință online, susținerile scrise și verbale ale
persoanei interesate: Platforma Egalitate de Gen (PEG) reprezentată de Alina Cebotari, Nina Lozinschi, Olga Bîțca, Vera Lupu
reclamatului: Vladimir Voronin
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Instigarea la discriminare față de femei în politică prin promovarea stereotipurilor sexiste.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012.

III. Susținerile părților

Alegațiile persoanei interesate

- 3.1 Platforma Egalitate de Gen solicită constatarea promovării și practicării sexismului de către președintele Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, Vladimir Voronin.
- 3.2 PEG susține că în cadrul emisiunii Pro TV "În profunzime", din data de 1 octombrie 2020, Vladimir Voronin, președinte al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, fost deputat în Parlamentul Republicii Moldova, fost președinte al Republicii Moldova, a numit-o pe candidata la funcția de președinte al Republicii Moldova, Violeta Ivanov "...păpușa barbie îmbătrânită..." etichetând-o în mod discriminator pe motivul precum că aceasta din urmă a schimbat de mai multe ori apartenența politică.
- 3.3 PEG consideră afirmațiile președintelui Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, Vladimir Voronin, discriminatorii față de Violeta Ivanov, candidata la funcția de Președinte al Republicii Moldova. Prin acest mesaj aducând jigniri profunde dânzei, dar și categoriilor de femei în etate și a celor care participă ori doresc să participe activ în viața politică.
- 3.4 Reprezentantele persoanei interesate declară că înțeleg foarte bine faptul că într-un stat democratic dezbaterile sunt un atribut necesar atunci când se discută un subiect însă în cazul denunțat afirmația politicianului este sexistă și discriminatorie deoarece nu este bazată pe competența sau necompetența persoanei.
- 3.5 Reprezentantele persoanei interesate susțin că această afirmație promovează infantilizarea femeilor, deoarece politiciană este asociată cu un obiect neînsușit

care nu are opinie. Se cunoaște că păpușile Barbie sunt foarte sexualizate în felul în care sunt reprezentate.

- 3.6 Astfel, PEG susține că mesajul public al președintelui Partidului Comunistilor din Republica Moldova, Vladimir Voronin, are ca scop marginalizarea și discreditarea politicianelor și a tuturor femeilor în funcții decizionale, în special cele care au atins o vârstă specifică. Mai mult, declarațiile publice lansate la un post de televiziune cu acoperire națională, propagă stereotipuri sexiste, care au fost constatate ca obstacole coeziunii și dezvoltării corecte a societății, în timp.

Susținerile reclamatului

- 3.7 Reclamatul susține că în cadrul emisiunii Pro TV "În profunzime", din data de 1 octombrie 2020 și-a expus opinia referitor la fenomenul de traseism politic. Afirmarea reclamată se referă strict la activitatea doamnei Ivanov deci nu poate fi considerată discriminatorie față de femei.
- 3.8 În același timp reclamatul afirmă că, în cadrul Partidului Comunistilor, femeile au ocupat mereu diverse funcții de conducere, comuniștii au fost primii care au numit în funcțiile de Președinte al Parlamentului și Prim Ministru o femeie cât și în alte funcții în Parlament, Guvern și alte organe de conducere.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova** prin **art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 32 alin. (2)** stabilește că libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie; **art. 32 alin. (3)** prevede că sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.
- 4.2 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012** la **art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul legii este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția instigării ca fiind orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 4 lit. b)** prevede că una din formele grave ale discriminării este susținerea discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă.
- 4.3 **Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr. 5/2006** prin **art. 1** prevede, discriminarea directă după criteriul de sex – orice acțiune care, în situații similare, discriminează o persoană în comparație cu o altă persoană de alt sex, inclusiv din cauza sarcinii, maternității sau paternității; discriminare indirectă după criteriul de sex – orice acțiune, regulă, criteriu sau practică identică pentru femei și bărbați, dar cu efect ori rezultat inegal pentru unul dintre sexe, cu excepția acțiunilor afirmative; **art. 7 alin. (2)** Partidele și alte organizații social-politice sânt obligate să contribuie la asigurarea egalității de drepturi și de șanse între membrii săi femei și bărbați prin: **a)** asigurarea reprezentării în organele lor de conducere a componentei de femei și bărbați; **b)** asigurarea reprezentării în listele de candidați a femeilor și bărbaților fără discriminare după criteriul de sex; **art. 8 alin. (2)** stipulează că orice discursuri și materiale publice care prezintă imaginea femeilor sau a bărbaților în manieră de umilintă a demnității lor se consideră inadmisibile și se contracarează în conformitate cu prezenta lege.

- 4.4 **Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64/2010 la art. 3 alin. (1)** menționează că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **art. 3 alin. (2)** stabilește că libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **art. (3) alin. (3)** prevede că exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 7 alin. (1)** stipulează că orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie.
- 4.5 **Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor la art. 1** statuează că, în termenii prezentei Convenții, expresia discriminare față de femei vizează orice diferențiere, excludere sau restricție bazată pe sex, care are drept efect sau scop să compromită ori să anihileze recunoașterea, beneficiul și exercitarea de către femei, indiferent de starea lor matrimonială, pe baza egalității dintre bărbat și femeie, a drepturilor omului și libertăților fundamentale, în domeniile politic, economic, social, cultural și civil sau în orice alt domeniu; **art. 2** stipulează că statele părți condamnă discriminarea față de femei sub toate formele sale, convin să ducă, prin toate mijloacele adecvate și fără întârziere, o politică vizând să elimine discriminarea față de femei și, în acest scop, se angajează: **b)** să adopte măsuri legislative și alte măsuri corespunzătoare, inclusiv sancțiuni în caz de nevoie, care să interzică orice discriminare față de femei; **c)** să instituie o protecție pe cale jurisdicțională a drepturilor femeilor pe bază de egalitate cu bărbații și să garanteze prin intermediul tribunalelor naționale competente și al altor instituții publice protecția efectivă a femeilor împotriva oricărui act discriminatoriu; **d)** să se abțină de la orice act sau practică discriminatorie față de femei și să asigure ca autoritățile și instituțiile publice să se conformeze acestei obligații; **e)** să ia toate măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării față de femei de către o persoană, o organizație sau o întreprindere oricare ar fi aceasta.
- 4.6 **Comentariul general nr. 28 privind obligațiile de bază ale Statelor părți în temeiul articolului 2 din Convenția privind Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor la pct. 22** prevede că principiului egalității între bărbați și femei sau egalității de gen presupune că toate ființele umane, indiferent de sex, sunt libere să își dezvolte personalitatea și abilitățile, să își facă o cariera profesională, fără limitele stabilite de stereotipurile de gen cu privire la rolurile rigide de gen și prejudecăți. Statele părți sunt chemate să asigure egalitatea femeilor și bărbaților prin aplicarea unui tratament egal al femeilor și al bărbaților, în funcție de nevoile lor; **pct. 36** notează că Statele părți au obligația de a elimina discriminarea comisă, indiferent de faptul dacă aceasta a fost comisă de către un actor public sau privat. Tipurile de măsuri care ar putea fi considerate adecvate, în acest sens, nu se limitează la adoptarea unui cadru legislativ corespunzător. Statele părți ar trebui, de asemenea, să adopte măsuri care să asigure realizarea practică a eliminării discriminării față de femei și a egalității femeilor cu bărbații. Acest fapt include: să asigure posibilitatea femeilor să depună plângeri cu privire la încălcările drepturilor lor în temeiul convenției și să dispună de căi efective de atac; să permită femeilor implicarea activă în formularea și punerea în aplicare a măsurilor de combatere a discriminării; să promoveze educația și să sprijine obiectivele convenției în întregul sistem educațional și în comunitate; să încurajeze dreptul la muncă al femeilor și activitatea organizațiilor neguvernamentale ale acestora. Obligația statelor părți este de a stabili o protecție juridică a drepturilor femeilor în condiții egale cu bărbați, să asigure posibilitatea efectivă de protecție a drepturilor femeilor împotriva cărora a fost comise acte de discriminare, prin intermediul tribunalelor naționale competente

și al altor instituții publice și să ia toate măsurile necesare întru eliminarea discriminării împotriva femeilor de către orice persoană, organizație sau întreprindere.

- 4.7 **Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice la art. 19 alin. (3)** menționează că exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și răspundere specială. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: **a)** respectării drepturilor sau reputației altora; **b)** apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice; **art. 26** statuează că toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.
- 4.8 **Convenția Europeană a Drepturilor Omului la art. 10** se menționează că orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.
- 4.9 **Recomandarea de politică generală nr. 15 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței** prevede, în preambul, că politicienii, liderii religioși, liderii comunității și alții, în viața publică, au o responsabilitate importantă în acest sens, datorită capacității acestora de a exercita influență asupra unui public larg. Advocacy, promovarea sau instigarea, în orice formă, denigrarea, ura și prezentarea negativă a unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipizare negativă, stigmatizare ori amenințare cu privire la o asemenea persoană sau grup de persoane și justificarea oricărei forme de expresie enumerate mai sus, în baza rasei, culorii, descendenței, originii etnice sau naționale, vârstei, dizabilității, limbii, religiei sau opiniei, sexului, genului, identității de gen, orientării sexuale sau altei trăsături personale sau statut.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Din materialele dosarului, Consiliul reține că urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de instigare la discriminare față de femei în politică prin promovarea stereotipurilor sexiste.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin. 1 și art. 19 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (printre multe altele, a se vedea cauza D. H. și alții c. Republica Cehă par. 82-84, par. 177, cauza Chassagnou și alții c. Franța par. 91-92, Timishev c. Rusia par. 57) prevede o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamant atunci când petiționarul/petiționara prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu.
- 5.3 Reieșind din natura specifică a alegațiilor, Consiliul le-a supus examinării prin prisma elementelor constitutive ale formei de instigare la discriminare. Astfel, pentru a institui prezumția instigării la discriminare, faptele invocate trebuie să caracterizeze cumulativ următoarele elemente:
- a) comportamentul sau conduita unei persoane care aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată

- b) cu scopul sau efectul discriminării unei persoane sau unui grup de persoane
 - c) pe baza unui criteriu protejat.
- 5.4 Analizând alegațiile petiționarei, Consiliul a stabilit că prezumția instigării la discriminare a fost instituită. Consiliul a reținut că afirmația liderului PCRM în cadrul Emisiunii Pro TV "În profunzime", din data de 1 octombrie 2020, "*...păpușa barbie îmbătrânită...*" promovează stereotipurile sexiste și instigă la discriminarea femeilor în politică.
- 5.5 În conformitate cu art.15 alin.(1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie discriminare revine persoanei/instituției despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie. În situația respectivă, Consiliul urmează să aprecieze existența unei justificări obiective și rezonabile a tratamentului diferențiat instituit și legătura de cauzalitate dintre acesta și criteriu invocat.
- 5.6 În susținerea poziției sale reclamatul a declarat că și-a exprimat părerea despre activitatea unei politiciene și că PCRM întotdeauna a susținut femeile în accederea la posturi de conducere.
- 5.7 Examinând materialele dosarului, Consiliul notează că toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină în orice formă expresiile care diseminează, incită, promovează sau justifică la ura bazată pe intoleranță și stereotipuri. În mod clar libertatea de exprimare acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. În acest context, Consiliul atrage atenția că nu trebuie de ignorat faptul că exercitarea acestei libertăți comportă îndatoriri și responsabilități din partea persoanelor ce își exercită dreptul la libera exprimare. Deși libertatea de exprimare este una din libertățile fundamentale ale omului, aceasta nu este una absolută. Consiliul notează că libertatea de exprimare poate și trebuie să fie restrânsă atunci când formele de exprimare a ideii, informației sau opiniei capătă forma unui discurs instigator la discriminare sau sexist. Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului limitele libertății de exprimare a unui politician și ale persoanelor publice sunt mai restrânse în comparație cu ale celorlalți membri ai societății (Erbakan c. Turkey). Politicienii trebuie să dovedească un grad mai mare de responsabilitate în discursurile publice deoarece aceasta este datoria lor față de societate. De asemenea, libertatea discursului politic nu este absolută prin natura sa, opiniile care capătă forma unui comportament discriminatoriu, de natură să lezeze demnitatea umană trebuie restricționate. Cu alte cuvinte, opiniile exprimate public care instigă la discriminare nu beneficiază de protecția art. 19 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, nici de art. 3 alin. (5) din Legea cu privire la libertatea de exprimare.
- 5.8 Consiliul reamintește că sexism este un discurs nedorit care presupune orice acțiuni, gesturi sau comportamente care au legătură cu sexul persoanei sau care presupun inferioritatea acesteia din cauza sexului, comise în spațiul public s-au în privat și care fac conexiunea cu stereotipurile nocive legate de gen, afectând demnitatea persoanei sau creându-i un mediu ostil, umilitor sau degradant.
- 5.9 Consiliul, analizând conținutul expresiei și contextul în care a fost făcută, notează că exprimarea disputată nu poate fi considerată opinie politică, deoarece se bazează pe sexul politicienei, înfățișarea și vârsta acesteia, nu pe competențele profesionale ale politicienei. În viziunea Consiliului astfel de declarații lezează demnitatea și onoarea femeilor *per ansamblu* care conduc la marginalizarea și discreditarea politicianelor și a tuturor femeilor în funcții decizionale.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3, art. 15 alin. (4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, coroborat cu pct. 61 din Regulamentul cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă instigare la discriminare și discurs sexist.
2. Consiliul recomandă Președintelui Partidului Comunist din Republica Moldova, dlui Vladimir Voronin, să aducă scuze publice pentru declarațiile sexiste și instigatoare la discriminare prin intermediul aceleași modalități sau mijloace prin care au fost răspândite.
3. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
4. Decizia poate fi contestată, în decurs de 30 de zile de la data comunicării, la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, situată pe adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru